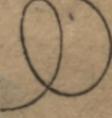
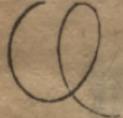

L 9
56

Strahdneku zela foma Nr. 8.

Rūsfais

Latwija
un
 Latgale

299

1921. g.

L. R. P. Grahmatu Apgahdneeziba „Spartaks“.

921
Litteratur und Kritik

Rilke

Q Estwija

III

Estdale Q

8. 1911

"Estwija" ist eine Zeitschrift für Litteratur und Kritik.

V L 2
L 56

Strahdneka zela loma Nr. 8. 000

Dab
L 9

Wisu semjn proletareeschti, sawenojates!

L-63.

Klusais

Latvija
un
Latgale

B-1
L-2

1921.

L. R. P. Grahmatu Alpgahdneeziba „Spartaks“.

III B-1
L-2

Vilje Lāča Latv. PSR
VALSTS BIBLIOTEKA

74 ~~10.700~~

0309102822

Литература

Друкарство „Спарта“ типографија.

Н. З. Н. Плещаков — 3000 елф.

I. Latgales ūaimueezīķee apstahkti.

Ko tas lungs mihsot, to winsch peemellejot, mahza wezā mahziba. Un mihsam behrnam efot dauds wahrdū, ūan otra tīpat gudra paruna. Schahds fungu peemelsets un wiſadu fungu „apmihsots“ pateesčam ir laikam bijis Latgales darba zilwels; neba nu par weli til dauds ūlaistu wahrdū ūadahwats ia ūemei—Latgalei.

Ar lahudu leekuligu ūwehtlaimibu jau widuslaiku ūatolu muhks no jaunzelteem Latgales klostereem un tirdsneezibas punkteem ūulta ūinu Nomas pahwestam par ūawu jaunatrasto „Terra Mariana“ — Gv. jumprawas Ma-ijas ūemi, kur tauta patahwiga un naiwa ka jehrs, ūawā ūirmatnejā ūeenteestbā; ar lahudu patosu ūundā bramanigais polu paņs Polijas ūeimā par ūawu „Inſlantijas prōwinži“, kurā ūina eeneſſgās treknās muischas goſejas rā neeres ūaikos, kur neaistiſtos muhſchu meschos polu brūnīneelam ihsta ūpreezas ūeeta; ar lahudu vihterojoſchhu ūajuhšmu dseed romantisčee Baltilatwijas dzejneeki un tautisčee basniſkungt par ūawu „Mabras ūemi“, kur ūemneeks hadā ūismirees wehl ūavno wakā azim par ūinpasaules preekeem, kur latra akas winda itka rahda uſ debesīm, un kur latrē ūers atspogulo romantisku ūirds ūlaidribu un padewibū, ūuru mantu wairs ūeesot Latwijas darba zilwelam; un ar lahudu ūelnischku ūaisli Latgales tagadejais ūeineeks, Latwijas burschjujs — „Mihša Latgale“ iſ wahrdā galā ūchlupstedams, jau ūiskrata Latgales ūuhru un ar ūaweeem ūefneem nowihtuscheem ūiuksteem jau ūprekšina uſ ūaulineem, zil ūinu grihstu, zil ūoku plōstu un zil ūeetīgiu darba ūolu ta wehl war dot.

Warbuht ūapehž, ūa til pahrač ūpehsta ta bijiſ ū ūaweeem „Iabdarēem“, un til pahrač ūoplizinata un

nomahka no teem, — to wehlak aisehruſčas rewolu-
zijas puhsmas, ta wehlak uſtahjuſes la rewoluzionara
zihnitaja. Ir wehl tikai nedauds gadi, kopsch baltee-
ſchu proletariats ar latgaleſchu bessenneeku, bobuli,
zeeschi ſaiſtijuschees lopeſa noteikta rewoluzionara zihna
pret ſchein ſawiem daudſajeem lungem...

Pametot tikai azis Latgale, no pirmā ſahkuma
juhti itla Kreevijas provinzi ſew aplahrt; ruhpneezi-
bas pilſehtu naw, aplahrt ſemneeku lauku ſtrehmeles.
Semneeki dſihwo zeemos, tapat la Kreevijas ſemneeki.

Un tomehr Latgale nebij tipiſla Kreevijas pro-
winje ari pirms ſara. Geklatotees tuval lauku ſaim-
neeziskā dſihwe, redſejam weenu otru kapitaliſma eewilktu
dſiku ſtrihpu, kas to tuvinaja Baltija, padarja winu
itla par pahrejas ſleegnī no Gekſchkreevijas lauku
wehl deesgan paſargatām feodalām ateezibam un winu
feno trihſlauku ſitemu uſ Latvijas ſtipri ween kapita-
liſtiſtam ateezibam. Alſrahdiſim tikai uſ nedaudſum
ihpatnibam. Gekſchkreevija ſeemu ſeme atradās ſem-
neeku kopiga leetofchana, un tapehz te aramee laukt,
tapat la plawas, laiku pa laikam tika pahrdaliti ſeemā
pehz whreſchu ſlitta. Baltija ne ſemneeku aram-
ſeme, ne plawas jau ſen deenas wairs naw kopiga
leetofchana. Semneeku ſeme ir tikai atſewiſchtu ſaim-
neeku — proti, nedaudſu lauku peletschu — priwatiſhp-
aſchums. Ziteem ſemneeku kahrtas lauzineeleem ſemes
naw; teem ta lihds ar kapitaliſma attihſtibu ir nolau-
pita. Tee ir bessenneeki un laulſtrahdneeli, turi
melle darbu pee ziteem. Pats par ſewi ſaprotaſms,
la lihds ar to ari ſeemi te gandrihs nemos wairs new
faſtopami.

Ia apſkatam Latgales apſtahklus, tad redsam, la
ari te aramſemes kopiga leetofchana jau labi ſen wairs
neteek peekopta; kopigi teek leetotās ganibas. Ta tad
uelahda wiſpahreja un periodiſla ſeema aramſemju
valiſchana te nenoteek. Zeemos dſihwo atſewiſchtli
ſaimneeki, kureem pa leelakai datai tomehr ir ſawa
ſemes ſtrehmele, pee ſam, la jau 1861. g. Latgales
ſemneeku brihwlaifchanas altos ſlabw rafslits, „atbild

par sawu faimneeloschami latrs faimneels pats" — un
ari dala scho sawu semes gabalu tilai starp saweem
pehnahklameeni. Ta tad starp Gelschfreewijas sem-
neeka semes strehmeli un Latgales semneeka strehmeli
schai finā ir noteikta starpiba. Un lai gan Latgale
wehl pa leelakai dalai ir zeemi, to mehr scho zeemu
weeniba naw wairs til zeefsha ta Gelschfreewijā.

Latgales turigakee zeema semneeli, kuri jau gadus
25 atpalat sahla raschot ari preetsk capitalisfla tir-
gus, — zenschas iiset no zeema un nodibinat zaur
un zaure parstahwigu un individuelu faimneebu. N
to winu mudina laubre pehz leelakas capitalistifas
pelmas, kura sawukahrt prasa, lai winsch schai noluhska
pahreenu no trihslauku sistemus us wairaku lauku si-
stemu, ac lopbaribas sehschanu, lai winsch pahreenu wis-
pahr us razionalaku faimneeloschanu, kura dod leelatus
eenahkumus. Atfewisckam faimneekam zeemā dsh-
wojot un agreakam wispahrejam trihslauku eedalijumam
te pastahwot — tas naw eespehjams. Turpretim pamu-
dinat wisu zeemu lopigi pahreet us lahyd jaunu sistemū
scheem atfewisckleem bagatneeleem, ta jauneem kapita-
listeem, naw isdewig, jo libds ar to tee isaudsina tilai
sev wairak konkurentu, sahnzenschu. Bej tam semneeku
kojeja plawu un ganibu leetoschana, kura dod eespehju
ari zeema wisnabadsgaleem semneeleem ismitinat weenu
otru lopu — naw pa prahtam zeema bagataleem faimnee-
leem. Ari tas speesch tos iiset ahrpus zeema.

Ta nu eewe hrojam, ta schee sawstarpejee sakari
Latgales zeemā jau ta bij skpri wahjinati, tad schi
jauno kapitalistu dsiha — iiset us weenesehtu, saraut
galigi schos salarus ar zeemeeleem — jo weegli iis-
wedama dshwē. Un Baltijas peerobeschā, Borkowas
pagastā, Bolwos u. t. t. jau pirms 1905. g. revoluzi-
jas noorganisejuschas no weenas weetas atfewisckas
faimneebas-weenesehtas, kuras, wehl peepirldamas
semi klaht no malas, iswehrschas par ihstām peletschu
faimneebam pehz Baltijas faimneebu paranga.
Schais jauno peletschu mahjās strahdā ari elgas
strahdneeli. Tee ir waj nu zaurlituischi weenesehtneeli,

kuri, ifeedami no zeemeem un mehginaadami nostahtees us kapitalistiskeem pamateem, nāw tomehr spēhjuschi konturet ar ziteem weensehtneekem un krituschi zauri. Un nu tee strahdā pee scheem pchdejeem lā algaschi, nereti us teem pascheem laukeem, kurus tee eekopuschi lā sawu privatihpaschumu, bet kurus nu peewenojis pee saweem laukeem uswaretais, stiprakās fahzjenis. Bet pa leelalai dalat schee algas strahoneeli ir zeema bessenneeti bobuki, kureem pehz tħwa un tehwa tehwa semes wairaklah tejas dalischanas fħnore palikust tħi schaura, ka patt ißlih dejuż no laħjam. Tee ir bobuki, kureem pat buhda wairs nestahw us sawas semes, nerunajot jau par „semes strehmeli, kur wistu iſlaift pakastees“. No scheem diweem awoteem, no iſputejus scheem weensehtneekem un sawu semes strehmeli iſgħażu jaſu bessennekeem (un tħeqkha, no teem bessennekeem, kuri jau pee briħwla isħanas bija pali-kuschi bes semes) fmet algas darbaspehku netikai jaunee peletschi, bet ari Latgales muijsħas, kuras ari mehgina arweenu wairak nostahtees us kapitalistiskeem pamateem; no schee ġejnes plu hst ari latgaleeschu strahdneeli us Peterpilli un ziteem ruhpnejzibas zentreem jau pirms 1905. g. Peħz 1905. g. rewoluzjas, fħi kapitalistiskā zensħandas iſeet us weenseħtam, dibinat indiwiduelas daudsmas kapitalistiskas fajmnejzibas, — teek weħl no likuma sankzioneta. Bariskà waldiba 1905. g. rewoluzjas laikà, redsedama to nespelzigo atspaidu, laħdu tai war sneegħt us laukeem muijsħnejziba weena patt, mehgina stiprinat fħo atbalstu ar jauneem turiġiem iſgħajjejem no semnekku widus, ar jauneem lauku kapitalisteem, kureem ir saws solids privatihpaschums.

Ia ari Latgale weħl biżżejjed formeli kaweffi iſ-eħschana uż-zeen seħħi, tad tagħad tee teek nojaukti. Ia senak iſeħschana nahha preelschā lā atsewiski gadidjumi, tad tagħad ta pahrwehrsta par sistemu. Ia senak weens otrs bagatals iſgħajjejs weenā otrā gadi-jum a noapaloja sawu gabalu uż-zaur krituschi iſgħajjeja reħfina, tad tagħad tas noteek leelumā zaur Semnekku Banku, kuras taifa jo nefaudigu „babiflu“ iſlaft:

no weenas yuses aisdob naudu spehjigaleem, turiga-
keem isgahiejeem, preefsch fainneestbu paplaſchtnascha-
nas, un bes schehlastibas uhtrupē ſhlos isgahiejuſ-pa-
rahdneekus, kuri drihs ween newar jau wairs famafat
aifdoto pahrzelschanas naudu. Scho pehdejo iſuhtru-
petas, atbrihwotāſ ſemes bes lauſchanaſ eewelk ſchee
pirmjee „dſihwes ſpehjigee“ bagatneet.

Tahdā lahrtā Semneeki Bankas paleek par mil-
ſigām kapitaliſtſkam dſirnawam, kurās laiſch eelschā
Latgales ſremneekus, un no kureenez pehz ihsas proze-
duras nahk ahra pa weenu luhku lauku kulači-ween-
ſehtneeki, pa otru — lauku bessenneeki, laukſtrahdneeki,
agafee zeemu nabadiſige ſemneeki, kuri nu galigi
nopluhkti un „aptihriti“ uſ wiſeem tſchetreem wehjeem.
Tahdā lahrtā jau lihd ſewoluzijai ſchais dſirnawās
bij ſamalta ap $\frac{1}{5}$ dala no Latgales ſemneeki. Tahdā lahrtā jau pirms ſewoluzijas redsam Latgale
uſ laukeem trihs lauſchu ſchikras: pirmahrt, gangigu
un badigu lauku kulaču ſchikru, kuru kapitaliſtſka
pelna ta eetrazinajusi, ta tai nagi nees pehz plascha-
kam un wehl plaschakam ſemem; tahlat laukſtrahdneeku
un bessenneeku ſchikra, kura wehl deesgan jaung, ne-
peedſhwojuſti un mas organiſeta, lai gan ſewoluzionara
ſpara vilna; un trefchahrt, wiſs wairums zeemu ſem-
neeki, it ſewiſchli beechti apdſhwoṭā deenwidus rihtu
dala — ar nedauſi iſnehmumeem nabadiſgi ſemneeki
apakſch 5 def. un 3 def. ſemes ſatram, kuri jau dees-
gan nojautuſchi laſ teem gaidsams no kapitaliſtſkas
attihiſtibas un laſ ſcho kapitaliſtſko dſirnawu baigā
elles trokni ſlaufas ta ſawā nahwes dſeefmā, un
tapehz la lai turas zeeschi uſ ſawām zeemu ſtrehme-
lem billi kopā ſablihwejuschees. Bet ſcho kapitaliſtſko
dſirnawu baigais trokni ſlan maſſenneekeem jo tu-
waki nn tuwaki ari pehz zarifma kriſchanaſ, un proti
1917. g. pawasari (Rerenſka laikā), 1918. g. wasarā
(wahu okupacijas laikā) un 1920.—21. g. (Waltſlat-
wijas laikā), ſad pree waras teek ſinamā mehrā ari
kulači. Tas ſpeesch nojauſt ari Latgales maſſennee-
kam, ta ſcho ruhgto kapitaliſma bikeri, proti maſſem-

neelu eegruhschanu lauku paupera, galigi bes lihdsel-
teem atstahta besdarbneeka stahwolli, war tam valait
sezen ne burschuijissla walsts.

II. Kā attihstijas balteeschnu un latgaleeschnu darblauschnu kopdarbiba?

Latgalei us laukeem tā tad bes plaschām nabadīgo semneelu-zeemneelu masam bij nogrupeju sees jau jo kraiſt weenup — lauku īulgāku schķira, un otrup — lauku proletariats. Zahdā kahrtā ari Latgalei, it se-
wischķi pehdejos gadu desmitos, stipri ween parahdas Latvijas saimneezīslas fabeedrīslas dīshwes ihpatnejee waibsti. Latgales proletariats gan wehl ir jauns, nepeedīshwojis un neejigs, bet rewoluzijas laikā winsch eet kustibas preefschgalā un welk few lihds ari plaschās nabadīgo semneelu masas.

Latvijas un Latgales proletariats pat wiſtumſchakā zariſlās reakzijas un nazionalās rihdischanas nakti nebij domajis par atbalischanos, noslehgšchanos no Kreevijas proletariata. Zil daschadi ar nebjā pēbz ſawas ekonomiſlās un kulturelās attihstibas zariſlās Kreevijas eelschejee nowadi un nomales, zil ſinagi ar nebij jazeesch ſchim nomalem no zariſla nazionalisma ſloga, — zariſla Kreevija, ū ſinama weeniba, tomehr ilgus gadus pastahweja, jo ſchos daschados nowadus tomehr weenoja ekonomiſla dīshwe. Latvijas raschoſchana newareja pastahwet bes Kreevijas eelscheija tirgus un iſejveelam; Gelschkreevijas raschoſchana newareja eſtſtet bes Baltijas juhras oſtam. Zahdā kahrtā jau teescha ekonomiſla dīshwe mudinaja Kree-
vijas daschadu tautību proletariatu us teescha kop-
darbibu, nerunajot jau par to, ū proletariats pē
wiſadeem apstahlkeem zensčas pirmām kahrtam pēbz
zeeschakas apweenibas starp ſawiem daschadu tautību
beedreem. Latvijas un Latgales proletariats saprata
ū ne zaur iſwairſchanos no zīhnas pret zariſmu, ne
ar zenschanos nobehgt no ta ſawrup, bet gan zeeschā

haweenibā ar Kreewijsas proletariatu wedot zihnu pret
to, buhs eespehjams panahlt labaku stahwokli ari few,
un tikai tā. Latweeschu un latgaleeschu proletaria-
tam no laika gala ir bijuschas galgti fweeschas un
pretingas iekatrās domas par atdālischanos no Kreewi-
jas, bet gan ir bijusi pilnigi saprotama un weenigi
pareisa — no proletariata wedokla — zenschanas jo
zeeschalti apweenotees ar Kreewijsas proletariatu. Bet
ja schi zenschanas bīj jau weenigi paslhstamā tās
laikos, kad Latwijsas proletariats no Kreewijsas wal-
doschās fchikras sonehma ne tikai desmitahrtigus po-
litiskus spaidus, tapat kā kreevu proletariats, bet ar
ušviju ari wehl wisadus kulturelus spaidus, tad zīk
dauds spilgtali schai dīnat uſ zeeschau apweenoscha-
nos ar Kreewijsas proletariatu gan nebija ja parahdas
tad, kad Kreevijsa zarīfms tika gahsts, un kad ari
Kreevijsa, tapat kā Latvijsa, tuvojās tam brīhdīm, kur
wifa wara nonahk proletariata rokās. Tas teescham
ari noteel 1917. g. novembrī. Ja lihds schim wifas
proletariata masas bez nazionalas isschekrības bīj ja-
apweeno weenā lopežu zihna pret zarīsmu un burschua-
fju, tad tagad winām bīj jaapweenojas ari fainmee-
zīskā jaunradischanas darbā, pēc lopežas Kreewijsas-
Latwijsas sagrautās fainmeezības atjaunošanas uſ
jauneem sozialistiskeem pamateem.

Schis darbs ir ilgs un gruhts un par wiſām leetam
prasa noteittu planu un sistemu. Tāhdā mīslīgi
plāschā semē, kā senaka Kreevijsa, ar tik daschadeem eko-
nomiskeem apstākļeem daschados nowados, ar tik leelām
nowadu ihpatnībam, schis atjaunošanas darbs newar
eet sekmīgi, ja wiffs jauzas julkū jukam.

Saisiotees jo zeeschī weenā fainmeezīskā weenibā,
schis weenibas eelscheene tomehr janoteel noteiktais
darba dalischanai, un proti, pēc sistemas faistot kopā
wehl zeeschakā schanrakā weenibā gubernas ar dauds
mas weenadeem ekonomiskeem apstākļeem. Pēc za-
risības Kreewijsas, kura julu jukam jauzas feodalisms
ar kapitalisma faktūneem, tikai iſejot zauri schahdu-
finamu dezentralizāciju, proti ekonomiski daschadu ap-

gabalu nodalischauu daschados nowados un ekonomiski
lihdsigu apgabalu faistischauu weenā apgabala, (pee
tam wiſus ſchos nowadus faiftot kopā weenā leelā
politiskā un ekonomiskā organifmā), wareja runat par
raſchoſchauas wiſleelako intenſifikaziiju un wiſu weetejo
ſpehju wiſſelmičaku iſklopfchanu. Ta iſdalaſ Maſkawas
zentralaſ ruhpneezibas rajons ar ſawu manuſturas
ruhpneezibu un deesgan plascho proletariatu; ta iſdalaſ
Uralu apgabalaſ ar ſawu kalinruhpneezibu. Ta iſdalaſ
Seemeļu apgabalaſ. Ta iſdalaſ Wakaru apgabalaſ
ar ſawu galvenam kahram, primitivo laukfaimneezibu,
ſlipri uſglabatām ſeſdālām atleekam un, galvenām
kahram, ſihksemneeziku eedſhwotaju maſu. Itin
dabiſkti, la Wiſkrewijas ekonomiskā organifmā la
ſinamā ihypatnejam ekonomiskam nowadam bij japa-
rahdas ari Latwijai ar wiſas augsto kapitaliſtisko
attihſtibu gan laukfaimneezibā, gan ruhpneezibā. Runat
te par laukfahdu separatiſmu wareja tilai nejehga.
Taikni otradi, pahraf ſtingrā zentraliſazijs, kas buhtu
ſinamā mehrā karejusi ſaimneezisko attihſtibu ihypatne-
jos apwidos, buhtu ilgali noturejuſt Kreewiju uſ feo-
dalaſ ſaimneezisko pakahpes. Bet ſeodala walſts,
pat pee politiſkas, nominalaſ zentraliſazijs, rakſturiſa
ar ſawu faktiſko partikulariſmu, ar atſewiſchku apga-
balu faktiſku noſlehgatiſbu ſawā ekonomiskā dſihwē, ar
ſawu noſchiktibū, separatiſmu weenam no otra. Ta
tad ſchi dezentraliſazijs waj ſederazijs bij pakahpe uſ
wehl zeefchauu faktiſku apweenibū, neka agraf.

Kopeja zenschanas ar Kreewijas proletariatu jo
ſe k m ī g a t weilt kopejo raſchoſchanas atjaunoſchanas
darbu, iſwirſija wajadſibu pehz tahdas nowadu nogru-
peſchanas wiſas proletariſlaſ walſts robeschās, weenup;
un otrup, pehz wehl zeefchakas weetejas faiftiſchanas
ſtarb teem nowadeem, kureem dauds maſ lihdsigu
ekonomiſki apſtaħkli.

Ir itin dabiſkti, la latgaleeſchu proletariats, nea-
raſdams Wakaru nowada kreewu aprikoſ gandrihi
nekaħdu proletariatu un pamas lihdsibas ar Latgales
ekonomiſkeem apſtaħkleem, jo tur kapitaliſtika attihſtiba

laikfaimneezibā nebij gandrihs nemas sahtufēs, — teesās kopā ar Latgales nabadsigo semneezibū uſ Latvijas puſi, melleja zeeschalus ſakarus ar wehl deefgan ſpehzīgo Latvijas proletariatu, jo rewoluzionārā zīnā par wiſam leetam prassha proletariſko ſpehtu apweenibū. Tā tad ſchē daudzmas weenadee fainneeziflē apſtafkli, weenadais ſchē ſtahwoklis un uſdewums rewoluzijā weenoja Latgales un Latvijas dorbaudis. Masaf te kriht ſwarā ſopejā waloda un kultura, jo Latga-leetis beechi ween labalt ſaptačas ar balteeti un ta-pat otradi — ar treevu walodas ſarpneezibū. Wehl masaf wareja runat par zltām naziōnālām ſaitem, kuras til mahnīgi mihi uſſwehrt burschuafija, ſlehp-dama aſi winam weenigti balteeschu un latgaleeschu ūlaku ſopejas intereses pee Latvijas un Latgales darblauschu iſſuhkſchanas.

Wehl dſihwt atminā tas 1917. g. novembra wa-lars Walkā, kad Latvijas darbtautas augstakās waras eestahdes „Iſkolata” kahrtejā plaschā un dſihwā ſehdē b. Rosina-Wiſcha klahibuhīne eeradās jaunee latgaleeschu rewoluzionāre ſtrahdneelu-komunisti teeschi no Latgales. Latgaleeschu viſinoja, ka wini, „kas kopā zīhnijuschees ar Baltijas proletariatu jau lihds ſchim daudzā ſadurſmēs pret burschuafiju, — ari ekono-miſķā zīnā pirmām kahitam grib eet plezu pee pleza ar balteeschu proletariatu, jo juhtas wiſspehzi-gati pirmām kahitam ſchahdā teeschā apiveenibā ar winu”. Latgales rewoluzionāras darbtautas preelſch-stahwīt uſaizināja Latvijas — toreis gan wehl likai Widsemes — darbtautas augstako waru, „Iſkolatu”, uſ Latgales darbtautas pirmo kongresu Rēzeknē, 1917. g. dezembrī, lai nosprauslu weenu ſopeju darbibaſ-planu.

Balteeschu darblauschu preelſchstahwjeem til atlīka ūrknīgi ſpeſt roku uſ ſopeju darbu moſchajeem zīnās beedreem-latgaleeschēem, kas grībeja teeschi ar Baltijas proletariatu — ar kuru dſihwoja daudzmas weenados ekonomiſkos apſtafklos — pebz eespehjas ſeetderigak, plāniveidigak un intensīvat iſleelot ſopejos ſpehlus

Wiskreevijas darbtautas republikas zelschanai. Tad pat balteeschu „Iškolats“ usaižinaja latgaleeschus suhtit sawus preeschstahwjuſ us Latvijas Strahdneelu un Bessemneelu Kongresu, kuram bij janoteek Walmeerā, dezembra beigās. Uſaižinaja suhtit sawus darblauschu preeschstahwjuſ us tahdeem pat pamateem un ar tāhdām pat teſſbam longresa, kā balteeschu darblaudis ſawejos preeschstahwjuſ.

„Iškolata“ preeschstahwiz bij Latgales longresa. Us Latvijas II. longresu Walmeerā, latgaleeschu darbtauta jan bij atsuhtijusi delegatus, laut gan wehl ne no wiſeem pagasteem, kā Widjemes pagasti. Darblauschu longress Nejeknē un wehl jo wairak Latvijas II. longress Walmeerā pateija gaſči wiſai paſaulei, kā Padomju Latvija ar Latgali brihwī weenojas loyejā darbā un zīhnā par wiſu darblauschu labklaſhjibū. Kā darbā parahdījas ſchī kopdarbiba? Scho apweenibū, us ſawstarpeja ſtiprinaſchanas pamata zīhnā par labaku nahlotni, — scho weenigo ſaltiſlo apweenibū ſtarp Latgales un Latvijas plaschām eedſhwotaju maſam newar nojault nelahda pretmara. Gan Latvijas un Latgales mantigee, ſarihkodāmi negehligas faſwehrestibas un aiznādamai talkā zitu ſemju kapitalistus, ſpehī scho waru us brihdi wahjinat, bet tomehr ſchāi Latgales un Latvijas darblauschu zeefchā apweenibā wiſu rewoluzionārā zīhnā paleel bīlhwa joprojam un weiz ſawu apakſchsemes darbu no jauna tāhlāk, jauldama pamatus balteeschu un latgaleeschu ſpelulantu kompanijai — „patſtahwigai Latvijai un Latgalei“, Baitlatvija waldbai.

Ja mehs dīrdam Latvijas un Latgales proleta- reeti waj bobuli runajam par Latvijas un Latgales apweenibū, mehs domajam par ſcho balteeschu un latgaleeschu darblauschu brihwo zeefcho apweenibū: weenkaſt, ſpehīlīgalai zīnat par wiſpaſaules proletariata atſwabinaschanu no wiſu ſemju kapitalistiem un otrkaſt, ſekmīgalam darbam vee ſozialistiſklas ſaimne- zibas uſzelschanas. Jo ar ſchahdu zeefchālo apnem- ſchanos uviela ſchī latgaleeschu un balteeschu darblau-

schu māsu pirmā atlahahtā apiveenoschanas weenā Padomju Latvijā-Latgale i 1917. g. Latvijas Strahdneku-Bessemneku longresā Walmeerā, Rīgas longresā 1919. g. janvarā un tāpat Latgales aprinku longresos 1918. g. decembrī, i pēhž tam, kad kopejeem spēkleetem gahstas vāupazījas un Ulmana varas. Un atlahahti jo spilgti parahdisees' atlai pēhž tam, kad kopejeem spēkleetem buhs gahsta tagadejā Vāllatvijas vara.

III Kā radās „patstahwigās Latvijas-Latgales“ apweeniba?

Virms rewoluzijas arī Latvijas burschuaſtīja nebūj nowehrojama tendenze uſ atdalishanos, bet gan uſ zariflā nazionalisma jūbga mihiſtinaſchani, lai tādā zelā latveeschu burschuaſtīja waretu brihwī attihstīt ſawus kapitalistiſkos zenteenus iſdewigā lopdiſhwē ar pahrejās Kreewijas kapitalismu. Februara rewoluzija lā latveeschu, tā freewu burschuaſijas galvās tehlojās lā schabda māsa rewoluzija, kura, nogahīdama zarīsimu, — noſlauzītu pēhdejos feodalisma kawekus, kas wehſtāhī zelā kapitalisma brihwai attihstībat.

Tadeht jo labi saprotams Latvijas burschuaſijas loſungs februara rewoluzijas laikmetā: „Brihwā Latvija brihwā Kreewijā!“ ſinams, paturot prahī, kas te teik ſaprasts ar wahedu „brihwā“, t. i. kapitalistiſla. Latvijas un Latgales burschuaſtīja ne domat nezeneschas uſ atdalishanos no kapitalistiſla Kreewijas. Bet jo wairak iſſuhd iluſijas par ſcho māso rewoluziju, jo arweenu wairak nobreest Kreewijā leela proletariſla rewoluzija, kura apdraud kapitalisma ſposchās nahlotnes iſredzes Kreewijā, — Latvijas burschuaſtīja ſcho ſawu agralo loſungu noſlehpī pelnos. Satautījuſi fakarūs ar Wahzijas imperialistiſko karawirspawehlniezinu, wiņa naht klajā ar ſouzeenu „Patstahwigu Latviju, ſawrup no Kreewijas“. Ja nebūj jabehg no zarīſlas Kreewijas, tad no Padomju Kreewijas jabehg, janorobeſchojas. Tā tad loſungs par „patstahwigu Latviju“ uſpeld pirmo reiſ un pirmām lahtam lā jaun un jauri

kontrewoluzionars „karaul!“, ka Latvijas burschuasijs fauzeens pehz glahbina wiſu semju kontrewoluzionareem spehkeem. No agrakeem sposchajeem kapitalistiskeem sapneem par isdewigo kopdfishwi ar kapitalistisko Kreeviju bij jaatsakas. Bet ko wareja dot latweeschu kapitalisteem kara nopoſtitas Kurseme un Widseme? Ko winas wareja dot ahrsemju kapitalisteem, kuri bij gan preezigi nahzeji latweeschu kapitalisteem palihgā pret proletarisko revoluziju, bet par tihru ſamalsu. Kursemē un Widsemē nebij gandrihs nekahdu realu wehrtibu, turpretim bij no fwara latra pehdaus auſtrumeem, gan tadeht, ka te wareja guht wehl iſejweelas, gan tadeht ka pee kapitalistiskas raschoſchanas atjaunoſchanas buhtu wiſmas ari kahds eelschejais tirgus un buhtu preefneedſams padewigs un iehts darba spehks.

Latweeschu burschuasijs fauzeens pehz „patstahwigas Latvijas“, ziteem wahdeem, pehz „atdalitſchanas no Padomju Kreevijas“ jo ſkalu atbalſt at rada latgaleeschu burschuasijs, ka wiſwairak iſweidotā Kreevijas laimiku nomadu burschuasijs. ARI wina bij tapat ka balteeschu burschuasijs lolojuſt leelas leetas no „brīhwās“ Kreevijas, ari wina bij wihiſuſes ſawās kapitalistiskas zeribās un nu tikai atlīka weenigais zetſch: ari atdalitees, no Padomju Kreevijas un kopā ar Latvijas burschuasijs greestees pehz palihga pee Wakeiropas kapitalisteem, lat uſturetu wiſmas few mahjās kapitalistisku pelnu, un lat zihnitos pret fazehluſchos latgaleeschu darbtautu.

Tā ſaprataš balteeschu un latgaleeschu burschuji, ne jau tapehz la wint buhtu weenas tautas behrnt, jo lihds ſchin Latvijas burschujs paſina Latgali tikai ka maschinu un mahkſligu mehſlu weenteeſigu nonehmeju, kuru war krahpt bes kautribas us Latgales darbtautas rehkinga. Un 1917. g. oktobra deenās, kad latweeschu burschuasijs preefchstahwji Meijerowizi, Samuels, Monahzi bij paſchi ſpeestī aiseet no demokratiski wehleſtas Widſemes Šemes Padomes, bet latgaleeschu Kambalas, Laisani bij ſpeestī nemt kahjas pahr plezeem

un behgt no Latgales, kad visā Kreevijā jau bij
oktobra rewoluzijas preekschwakars, — tad šķērē kapi-
talisma Rāinti, Wallā, natts melnumā slepēti salož-
jās uz savu Nāzionalo Padomi, pirmo reisi dēwa
konkretu, realu saturu savai akcīzionaru beedribai „pat-
stahwigai Latwijai“, uz 2—3 išbehguschi latgalee-
fchū kūlaku peekriščanu eeslehgdamī šķās kompanijas
eksploatejamās semēs bes Kursemes un Widsemes arī
Latgalī; kopīgi apspreeida suhtamos luhgumrakstus ahr-
semju kapitalisteem un winu generateem pehz brunota
palīhga*); kopīgi gatawoja slepus no muguras duntscha
duhreenu baltlatweeschu un latgaleeschu darba zilwe-
kam, kuri neklatotees uz visiem beedinajumiem gra-
fijs jau remt visu varu savās rokās.

Lahdā lahrtā šķi „patstahwigā Latwija Latgale“
dīsimūži proletarijskās rewoluzijas preekschwakārā 1) kā
Latwijas un Latgales darbtantu iſdiſto kapitalisma
garu slepēna kopeja kontrrewoluzionara apweeniba zīhnā
pret proletarijsko Padomju Kreeviju, 2) kā Latwijas
un Latgales kūlaku glahbschanas komīžija, kura mekleja
palīhgu pee Wakareiropas kapitalisteem, lai waretu
brihwī eksploatēt latweeschu un latgaleeschu darbtantu
un 3) kā negehliga faswehrneelu banda pret balteeschu
un, pirmām kārtam, latgaleeschu proletariatu.

Luhk, kas mums nāk pirmām kārtam prahī
kad balteeschu un latgaleeschu kūlaki runā par „brihwī
patstahwigu Latwiju-Latgali“. Jo ar šchahdeem no-

*) Vēem. Meijerowiza beedinajums Widsemes Semes Padomes
pehdejā kopejā sehde, ka ahrsemju karaspēkla desants war weegli
iſtahpt Widsemes peekrastē, un ka no ta war weenigi glahbt
schķiru faderiba Latvijā. Meijerowizam tomehr šchoreis neisde-
wās bessenneekus peekrahpt. Winam, kas bij nahzis ar preeksch-
litumu bessenneekeem: waj nu pilnigu padewibū latweeschu
peletscheem, waj pretejā gadījumā: „Mehs tuhpesimees par
brunotu imperialistu eebritumu“, — pehz bessenneeku noteiktās
atbilstes atlīta tīkai pehdejais zēlīsh, tūru, jadoma, pirmām kārt-
tam mehgina ja weikt no Semes Padomes aīsgahtuschee Sem-
neeku Sāveenības vihri, noorganisejuschi Nāzionalo Padomi
sem losunga: „Patstahwigu Latviju!“. Šchis eebritums, kā
jinams, sahkās drīhs ween.

deiveja darbeem ierāt ir sahlučhi s̄ho „apweenoscha-nās“ darbu.

Kad 1918. g. sahku mā sahlas Vidzemē un Latgalē wahzu baltgwardu usbrukums, kas us brihdi salauči Padomju Latviju-Latgali, „patstahwigā Latvija-Latgale“ gawīledama pagu fawu aſinino dunzi, to ta ūlepus eetreeku Latvijas proletariata mugurā. Kulaku preefshstahwīs baſnizlunga Jesups Ranzans, Reſelne 1918. g. atlahti ūmina prinzi Leopoldu kā fawu glahbeju. Gan ilgt nebiža lemts preezatees „patstahwigai Latvijai=Latgalei“... Bet nu jau tai wairs nāw pirmo reisi zelti ūtaigajam iſ abrsemju kapitalisteem. Un 1919.—20. gados pehz Padomju Latvijas-Latgales otrreisejās krīschanas wehl plaschati pluhsti „patstahwigās Latvijas-Latgales“ ūminaschanas angli un frantschu kara wihereem, wehl plaschati pluhsti latgaleeschu un balteeschu darbkauschu aſnis.

„Patstahwigā Latvija-Latgale“, schi kontrewoluzionārā ūpehlu ellīte, ir atvehrta atkal. Pluhsti ūelts un ūchampaneets un aſnis. Tumščās naktis wehlu plih-tetaju dzeemas jauzas ar ūchausto darblauschu wai-manam...

IV. Ko dod „patstahwigā Latvija-Latgale“ darbtantai?

„Patstahwigās Latvijas-Latgales“ kulaku apweeniba ir tiluſt ūee waras. Winas ūhgumi ūee abrsemju kapitalisteem nāw blijuſchi weſtigi; ar abrsemju ūkarapēhlu, kara eeroſcheem un kara ūhdselkeem wina ir fawu ūtagadejo ūtahwolli ūſneeguſti. Tas ir eegruhdis ūho apweenibū galigos parahdos, padarijis Latviju un Latgali faktifli par Wakareiropas kapitalistu koloniju. Šehee parahdi ir ūtwidejamī ūtai ar Latvijas un Latgales palikuſcho dabas bagatibu ūsu hrupeſchanu abrsemju kapitalisteem.

Kapehz gan ne ar pirmskara ruhpneežibas atjau-noschanu, kas tatschu dewa Latvijai til ūelus eenah-kumus? — jautās weens otrs.

Schāi grāmatinā pēc šei jautajuma naw eespeh-jams plāschāki pakawetees. Jaaisrahda tikai, ka Wakareiropas kapitalistiskām leelvalstīm naw išdewigi, ka ruhpneezība attihstas schāi jaunu kolonijsā; winām daudzi išdewigakl dabut no ūchejeenes išejuveelas un west atpakaļ gatawas prezēs, kuru Wakareiropas kapitalistiskās semēs sarashots pāhpilnībā, un kurām naw noeeschanas. Bes tam eeguldīt kapitalu ruhpneezībā, kur tas lehni apgrošas, ir tagad pahrak rīskanta leeta. Politiskee apstāhkti belhdina no tāhda sola i ahrsemju, i Latvijas kapitalistus. Tāhda fahrtā paradu no-līhdsmaeschana, peletscheem i spalihdsīga ahrsemju nau-dasmaisu pildischana u. t. t. noteik ne ar raschofhanas atjaunošchanu Latviju, bet gan, ka jau teikts, ar Latvijas pahrvalituscho wehrtibū išuhtrupeschann. Kompanija „Patstahwigā Latvija-Latgale“ dīshwo us pēdejo tuhlestotī.

Tā ka raschofchana neatjaunojas, tad ari weeteejee kapitalisti, winu eeredni un deenderi newar guht agrākās leelas pelnas no raschofchanas. Wini jau daudzi ehrtaki war eeguht wehl leelakas pelnas kā starpneeki waj agenti schāi Latvijas bagatibu išuhtrupeschānā un išspekuleschanā. Latvija pahrwehrska par weenu leelu uteni. Baltlatvijas waldbā ir komijs schāi ahrsemneku atwehrtā spēkulazijas bōdē us Latvijas teritorijas. Latgales meschi un Latgales līni ir gal-wenais spēkulazijas preekschmets, las bōd pelnū i Anglijas supitscheem, i Latvijas un Latgales walstīskeem spēkulanteem (Ulmānu un Meijerowiza aferas, latgaleeschu deputatu-spēkulantu beedriba „Einfekla“) Bes Latgales bagatibam schi „Patstahwigās Latvijas-Latgales“ kompanija nespēji wairs galimus safeet kopā, un tapēdz 1919.—20. gados Baltlatvijas veleishchū un kulaču deenderi pazehla tik elisku troksni, ka wineem bes Latgales janosmot, un Baltlatvijas oīsejneek — la wineem janonihst tumšā, tamehr naw ari tresčā Latvijas swaigsne — Latgale peenaglotā pēc pelekām Baltlatvijas debesim.

Ātā tad Latgale schai spēkulantu apweenibat iwa ha-
bstga un preesch winas ustureschanas nepeezeeschama
lā galvenais parahdu nomalsas un spēkulazijas awots.
Schim noluhsam noder Latgales meschi, lini, linseh-
las un zitas bagatibas, iskrugojot tās lihds pehdejam,
un nedodot preti nekahdas wehrtibas, zaure lo noteek
galiga semes noplizinaschana un ispostischana.

Latgales meschi ir jau isskrift lihds 1930. gadam.
Ne par welti latgaleeschu darbzilwelam atleek suhrotes
fawā schi laika rautas dseefmā:

Эх, Латвия, благородная,
Дрова продаля, сажа холодная.

Iskrugotas ari wīfas zitas Latgales un Latvijas
bagatibas. Bīk no winām wareja zenu issīst, ta ir
issīsta.

Baltlatvijas walsts eerednu leela schtata ustureschana,
ar winu leelajām algām un daschadeem blakus eenah-
tumeem, prasa eet wehl folt tahlak : kertees pee eedsh-
wataju apliskhanas ar nebeidhameem nodokleem.

Bet lā eedshwatajus aplikt, lai nodoklu nasta ne-
kertukautzīk ūmagi walboschos peletschus un muischneekus,
latgaleeschu tulakus un panus^{*)}). Mehs finam ka
schim lauschu grupam ir wīss pahrmehrigais wairums
semju. Baltija gandrīhs wīfas Kursemes un Widse-
mes derigās semes un Latgale ari wīsmas $\frac{3}{4}$ semes.

Mehs finam, tahlak, ka schis muischneeku un pe-
letschu semes ir apstrahdatas fotti masā mehrā, proti,
teek ustrūschinati tilai masi eelabpini, zīk teescham ne-
peezeeschami preesch peletscha gimenes ustureschanas.
Wairak apseht nebij isdewigi pee pastahwoschās wis-
pasaules tirgus konjunkturas. Ja nu apliktu semi ar
leeleem nodokleem, tad isnahktu sekošchais: jo leelaks
semes ihpaschneeks, jo leelakt nodokli tam jamalša. Tas

*) No strahneela, turšč bei mai isnahmumeem besdarbneets,
naw lo nemt; un par zīk winšč wehl naw atradintats galigi
no ehshanas, winšč par fawā dīshwibas iswilschhanu ūmākā
neteescchus nodoklus. Ātā laikrāsti ūnoja, ka peem. ūj latras
eevestas uahrzīnas miltu uſlits diivi ruh. nodokla.

no plascho patehretaju masu weedolkta buhtu tilai weh-lams, jo peespeestu tulalus waj nu raschot wairak us sawu semi, waj ari famasinat sawas semes, atdodot datu ziteem energislaakeem semkopjeem. Tas, saprotams nebuhtu pa prahtam plascho semju ihpaschneekem un wiaw iipildu komitejai, Baltlatwijas waldbai. Teem tagad isdewigi, lai nebuhtu dauds jarascho, un lai ari plaschás semes paliktu teem pascheem. Tapehz semes nodoklis Baltlatwija ir famehrā mas, bet galwenee nodokli kriht us eenkento raschu, mahikustoneem, u. t. t.

Zaur to nu isnahk, ka leelas semes ihpaschneeks, las ari eewahz raschu tilai sawas gimenes usturam, malka apm. tilpat nodoklu ka fihlsemneeks, tursch speests apstrahdat w i s n sawu maso semes plekti, lai ari spehtu wišmas iswillt dñshwibu few un gime-nei. Ta tad fihlsemneeks ir galwenais nodoklu malkatajs.

Baltija fihlsemneelu ir famehrā mas. Weenigas plaschás fihlsemneelu masas ir Latgale. Latgale scho fihlsemneelu saimneezibu ir tuhkfloscheem. Ta tad Latgales fihlsemneeks ir galwenais Baltlatwijas nodoklu malkatajs.

Ta tad Latgale „Patstahwigai Latwijai-Latgalei“ nepeezeeschama ar saameen fihlsemneelu tuhkfloscheem, kuri ka galwenee nodoklu malkataji ustur materialt scho kompaniju, faktot ar Satversmes presidentu Tschaksti un heidsot ar pehdejo speegu Riga ochranka.

Ia Latwijas proletariats zech badu aif besdarba, tad Latwijas fihlsemneekam jazeesch bads tapehz, ka winam atnem pehdejo labibas feelu, pehdejo līmu grihsti, pehdejo wilnas skrituli nodokta weida.

Tomehr ari schee awoti naw neissfhkloschi. Deht leelakeem cenakumeem Latwijas un Latgales pelejis ir ar meeru kaut zil kertees ari pee raschoschanas atjaunoshanas, un proti, 1) par zil tas neruna pretim ahsenju kapitalistu interesem, 2) par zil schi raschoschanas atjaunoshana eespehjama bes leelu kapitalu eeguldijumeem un 3) par zil schi raschoshana nerada jaunas organi-setas proletariata rindas, kuras jau tuhlt apdraud burschijskas valsts pastahweschamu.

Kā schahda raschöfchanas nosare minama weenigi primitiwa vezlaiku, war teikt d'similaiku semkopiba, kurai weenigi war buht sinama attihstiba tagadejā Latvijā. Wakaretropas kapitalisteem naw lo eebilst, ja Latvija rascho laukaimneezibas produktus. Tomehr pee intensīwas semkopibas veletschi newar kertees, jo ta par visam leetam prasa leelu kapitalu eeguldijumus gan lauku meliorazijs, gan laukaimneezibas maschinās, inventarā u. t. t. Schis kapitals atgreeschus atpakač tikai pehz ilgeom gadeem. Bet tagad stahwoklis kraš mainas ne gadeem, bet mehnescHEEL, ja ne nedelam. Padomju wara pee wispasaules revoluzionāras situacijas war issaigt Latvijā neilgā laikā, un tai seko neatwartam līdz wiſu to kapitalu pahreeschana darbtautas rokās, kuras naw pafpehjuscas israut kapitalisti.

Otrkārt, tādā laukaimneeziba ar maschinām u. t. t. eespehjama tikai pee attihstita lauku proletariata. Latvijā proletariata naw truhkums. Bet Latvijas lauku proletariats ir paschlaik fabirists putellos un peespeests badotees un nihkt besdarbā. Ar intensīwas laukaimneezibas atjaunoschani organišet wiņu attal nateiktas rindas — to latweeschu burschusija wehlas wišmasak, jo ar scho wiņa raktu pate few sapu. Tikai Latvijas proletariata spehlu iſkledibai Latvijas burschusija war pateiktees, ja wiņa wehl turaz pee waras.

Tā tad atleel weenigi ekstenšwa semkopiba, kas neprasa leelus kapitala eeguldijumus, kurā ar primitiweem darba riķeem lauki teik faut ka aprūpēināti. Schahda raschöfchana gan dod ari loti nabadsigu raschu, ar kuru tikko war peenahzigi atmaksat darba puhles. Bet te lūk ir tas ažkis. Leeta ta, ka lauku burschusija taisni spēkulē uz to, ka wiņa tomehr atradis darba strahdneekus, kureem wareš ari peenahzigi nefamalsat par wiņu darba puhlem, ka ta wareš paņemt ne tikai virzwehrtibu, bet ari leelu daļu no strahdneeku darba algas.

Tomehr burschusija it labi apšinas, ka latweeschu laukstrahdneeks tomehr naw no teem, kas wehl eelaistos

uj tāhdu lihgumu pat tagad, besdarbā badodamees. Tāpat massemneeku, kuri dīshwotu pusbadā us sawām masām semes parzelam Latvijā ir mas, kaut gan wini us weenu otru kombināciju eelastos. Tā tad ari no scheem schķidreem slabneem mas kas eeguhstams. Zita leeta Latgale, kur massemneeku pilni pagasti, it ūewišķi deenvidaustrumu datā; massemneeku, kuri nekad naw spēhjuschi ijsiit ar sawu semlopibū ween un weenmehr gahjuschi burlakos, blakus pētnās uj Kreeviju. Bet tagad scho blakus pētnu naw, jo Kreevijas robescha aisslehtā. Tā tad schāis massemneekos, kuri neštatotees us vīseem Baltlatvijas waldbas folijumeem naw dabujuschi kļakt ne pehdu semes un tā, tāpat kā Baltijas laukstrādnieks, atstahti bāda nahwei, — Latvijas burschuassija mehgina atrašt to bagatgo awotu, no kura ta waretu smelt usfmeldama jo dauds padewiga darbaspehka, kas par puswelti, pusbadodamees, apstrādātu ar primitiweem ribkeem peletschu laukus un us sawas badoschandas un pahrpuhleschanas rehīna sagahdatu pelejim peenahzigu pētnu. Tai noluikā ruhp til pahrzelt scho, pehz semes alkstoscho massemneeku fainmeezibas uj Baltiju, eerahdit kāhdus purwajus un kruhmajus peletscha semes nomale. Un jaunais fainmeels, nespēhdams no „sawas“ fainmeezibas pahrtīt un nekur zitur darbu nerasdams, buhs spēcis pats iuhglees darbu no kaimiņu peletscha uj ieb kāhdeem noteikumeem.

Dīrlaht, schāhda latgaleeschu massemneeku weegl-prahtiga pahrzelschanas uj Baltijas mahntigam, jauncerihkotam „fainmeezibam“, kā burschuisīlē laikraksti dehwē schos nederigos tchuhtsleenus — atswabina puslīhs eekoptas massemneeku semes Latgalei preeskī Latgales kulaikem, atweeglīna scheem pehdejeem arī muishas atgreesumu sadalischānu tikai starp kulaikem, kā tas jau Latgale teek praktisets. (Piem. Dīzānu muishas sadalischānu kulaikem, Workowas un daudsu zītu muishu sadalischānu atkal tikai kulaikem pa 30 — 40 hektaru latram). Un latgaleeschu kulaiks Turlopols jau aprehīnajis, kā schogad ap 1000 massem-

neetu gitemu padoses schahdam mahningam „jaunsatm-
neezibū“ folijumam, nahloschu gadu wehl warak.

„Reds, zil tur neatswabinas semju preelsch kula-
keem“, preezajas latgaleeschu kulačs.

„Un reds, zil te nesarodas padewigu semstrahd-
neelu, kas us deguna krisdami, badu mirdami lihds
pehdejam ismifumam strahda manus laukos“, — preeza-
jas pretti balteeschu pelezis.

Ta balteeschu un latgaleeschu kulači weens otram
nahk lā palihgs ihstā laikā; te roka roku masgā, latga-
leeschu hobulim strahdajot melnās meesās.

Tas tomehr eespehjams finamu laiku. Semes
jautajums latgaleeschu massemneekem ir dīshwibas
jautajums. Nu fahlikā gan padodamees weenam
otram kulači daudzfolosham mahnam, massemneeks-
drīhs ween reds, ka winsch tomehr pa lizis bes-
se mes.

Jo noteiktakl winsch nahk pee schis atšnas, jotschu
skakli kulači, tuvojoschās breesmas jūsdami, sah
pazelt agitajiju starp wineem, ka wiſu nelaines
zehlonis semju leetās mellejams kreewu kolonistos.
Mehgindamit atjaunot feno, zarisma laikos kultiweto
tautu naidu, kad muischu semes tika isdotas waj
weenigi eezekotajeem kreweem, bet ne latgaleeschem,
— kulači tapat lā fenejā zara waldiba zenschās no-
wehrst tautas dušmas no ſewis us zittauteeschem,
galivenām kahrtam zittauteeschu darba zilwekeem.

Latgales kulači, kurdami nazionalu naidu latgalee-
schu bessemneekos pret kreweem un karodamit par
kreewu massemneelu kolonistu aisdīshschānu no winu
cepirktam semem (kapebz gan kulači un winu laikrakſi
„Latgoles Words“ u. z. pat neepihtlas par poļu
panu aisdīshschāni no muischam?), zenschās panahkt
trihs tihri praktikas leetas: 1) nowehrst tautas du-
šmas no galweneem wainigeem semju leetās, proti no
kulačem, kuri sagrahbuschi ūwās rokās galwenās semes;
2) zaur nazionalu naidu wahjinat daschadu tautibu
darbtauschu weenibu un ſpehku zihā pret kopeju
eenaidneetu — mantigo ſchiru; un 3) pa ſcho strih-

dīxa laiku stārps Latgaleeschi un kreewu massemneeleem — farauſt kulaču rokās ari wehl neerautās kreewu massemneeku ſemes, tāpat kā tas jau nozīzis ar daschu labu latgaleeschi massemneeku ſemi.

Tā tad „paſtāvīgā Latwija-Latgale” weenup garante balteefchū pеlezim lehtu peekahpigū, weegi ekiploatejamū, mā ſorganisētu darba ſpehku. Schidarba ſpehla awots — Latgales massemneeku un bobuku maſas, kurām, pehz Kreevijas robeschās aiflehgſchanas, naw eipēhjams tilt pеe zitas pētnas. Otrup, wina sagahdā Latgales kulačem plaschakas ſemes, galvenām kahrtam uſ aifdihto un aifwinato latgaleeschi un kreewu massemneeku ſemju rehķina.

Par ruhpneezibas atjaunoschānu Baltlatwiju, kā jau aifrahdijam, tagad naw ko domat. Kā ſhls iſnehmums warbuht buhtu minamas weenigi daschas weetejās primitiwas ruhpneezibas nosares (ſtilka iſgatawoschana, degwihsa dedſinachana, wilnas wehrpſchana un trahſoschana, daschadas amatneezibas), kurām iſejweelas atrodamas turpat uſ weetas, kuras neprasa prahwus kapitala eeguldijumus, un kuru produkti neteik eehesti no ahrsemem. Schahdas eifſtenſiwas ruhpneezibas nosares war tāpat kā primitiwa ſemkopiba pеe ſemneeku neſaudīgas ekiploatazijas atmest labu graſt pētnas latweeschu nſnehmējeem. Jaruhpejas tikai par tirgu, kuriſch ſchis prezēs waretu paſrdot. Par aibreju tirgu, par ſcho preſchū ſuhtischānu pahri robeschāi uſ zītam ſemem, tagad wehl naw ko domat. Tā tad jaruhpejas wiſmas par eelscheju tirgu, kuriſchis prezēs waretu noet. Kā ſchahds eelschejs tirgus itin dabisti teik uſſlatita Latgale ar winas plaschām ſhko patehretaju maſam. Tai noluhkā Latgale teik aiflaweta pat ſchahdu weetejo primitiwo ruhpneezibas nosaru attihſtiba, jo zaur to rastos konkurents balteefchū ruhpneelam un aptruhtu tam nonehmeji. Baltlatwija, pate kolonija buhdama, grib wehl ſawukahrt padarit Latgali par ſauvu koloniju. Tā kā Latgales kulačem ruhpneeziha wehl maſ eipēhjama, tād opo-

stija no winu puses pret halteeschu usnehmaeem paschlaik wehl naw gaibama. Latgale paschā pasih-stami tikai ebreju ūkruhpneeti, bet tos war aplustnat ar weenlahrschu pogromu, us lura farihschanu tahdi meistari pirmā latrtam Latgales basnizlungi.

Ebreju grautinai farihschanai nazionala naida kuršchanai pret ebrejeem, tapat kā nazionala naida kuršchanai pret kreweem, tā tad ir šoti praktiski pamati. Schi musinashana īseet galvenām latrtam no mantigo deendereem, lai jo drihsalt isspeestu latweeschu ruhpnelam un tirgotajam pehdejos konkurentus no tirgus un lai tas waretu te rihkolees kā monopolists: fazelt pretschu zemas pehz sawas patilshanas u. t. t.

Ar ūchadeem grautineem mantiga ūchīra panahē diwas leetas: 1) nowehrsch azis no galwegeem dīshwes dahdsibas zehloneem, kuri ūchypjas visā tagadejā us spēkulācijas dibinātā Baltlatvijas eelahrta; nowehrsch usmanibū tikai us weenu no ūchis eelahrta sejam, proti us ebreju spēkulanteem, atsmirītot par latweeschu u. z. spēkulanteem un aistahjot ūchīrā ūschu launumā satni, — burschūjsto eelahrta; 2) atbrihwo ūchlu wehl ūchelakal tirgus spēkulācijai, wehl ūchelakai tirgus ūchmu ūschans, pee ūcham ūchi ūchīra un plūbst ūchlat latweeschu spēkulantu ūchabās. Tā tad pehz grautineem Latvijas ūchlo patehretaju ūchabas ūchskojas wehl wairak.

Tahdā latrtā „patstahwigā Latvija-Latgale“ garantē latweeschu usnehmaeem preelsch ūchmu mahju rascho-jumeem īsdewigu eefschejo ūchgu Latgale, kur war pahrdot prezēs par monopola ūcham, tas ir par wairaklaht ūchaugstīnatām ūcham.

Lai jo projam ūsturetu Latgales massemeelu un bobult ūch ūhdsschīnejās neapīnas un tumšibas, Latvijas ūchetschi ūkopā ar Latgales ūchakeem mehgina, pirmā ūchrt, aissawet latgaleeschu massemeelu no jeburas ūchdarbibas: waj nu nedodot Latgalei ūchahdu autonomiju, waj ari ūheetejās ūchwalibas eestahdes galīgi atbīdot ūch malas bobulus un massemeelus.

Otrfahrt, peletschi un tulaki dara term nepeeetamu jeb kuru pafauligo isglihtibu. Pat skolas, zif nu winas „pafauligas“ war buht klerikalā Latgale, bobuta behrnam naw gandrihs nemas peeeetamas. Tā peletschu avise „Brihwā Seme“ preezajās, ka Latgales skolotaju sagatawoschanas lursos naw newena bessemneka behrna; ka Latgalē skolas apmelle pavifam 18,500 behrni un paleek bes skolas 136,000 behrnu, tā tad skolas apmelle tikai 13%, no kureem massemneku un bobulu behrni fastahda tīkai loti masu daļu. Skolotaju kongressā Latgales preefschtah-wis sino, ka skolas paleek bes sahdeem lihdselkem. Latgaleeschu teatrim teek nostrihpoti galigi wist lihdselki, un winsch teek likwidets. „Tautiskee“ balteeschu un latgaleeschu tulaki un winu profesori, tillo eet runa par latgaleeschu rakstuwalodu, kura waretu darit peeeetamus ari latgaleeschu bobulim pafaulibas rakstus, — pahrwehrschas par jeb kuru kulturelu ihpatnibu wišbratalateem apspeedejcem un negrib rehkinates ne ar kahdām latgaleeschu dialektā ihpatnibam, Iai tahdi padaritu us ilgaku laiku rakstu walodu latgaleeschu darbtontai wispahr mas peeeetamu. Ja turpretim runā par basnizas „garigo“ isglihtibu un literaturu, tad lihdselki neteek schehloti, un Latgales basnizas „garigas“ ihpatnibas neteek aisslartas ne ar ūmītā zimdeem. Ministru kabinets septembra beigās atwehlejis latoku basnizai un latolu „weiskupa“ wajadisbam pahri par 6 mil. rubli us reises. Latolu basnizam teek atlaita seme. Ir jau atwehrt latolu basnizlungu seminars Ugłoni. Un neweens ne eenu-najees naw, ka buhtu kautkahdi pahgresama ari basnizas grahmatu waloda, weenlahrt, aiz bailem padarit tās masak saprotamas laudim un otrfahrt, aiz eelschejas zenschanas padarit to par weenigo literaturni masisglihtotām darba masam. Te pat par sahda neela burta „y“ aissstahweschānu klerikalais tautectis Kempis gataws waj ūmu galwu līlt, jo ismetot scho „y“ no latgaleeschu rakstu walodas teekot tai ispuhsta winas dwehsele.

Ko latweeschu strahdneesk un latgaleeschu bobulis manto no „patstahwigas Latwijas-Latgales“? Schi apweeniba, kura taisnibu faktot naw nekas wairak la Wakareiropas kapitalisteem pahrdeutschos tulaku apweeniba, pirmlahrt nosihme Latwijas darbtantas bagatibu isubtrupeschau wairumā un masumā ahsenju kapitalisteem. Otrlahrt, schi apweeniba nosihme leelruhpneezbas galigu atstahdinashanu, pehdejā maschinas rata aptureschanu. Stingst maschinas, un latweeschu strahdneesk stingst lihds besdarbneeka bada nahwē. Treschlahrt, schi apweeniba nosihme dselona seenas apwilfeschau pret Kreewiju; teek aisleegts zelsch us Kreewiju, un lihds ar to Latgales bobulim, kusch nelad naw istizis ar sawi raschu ween, bes blakus pelnischanas, — naw wairs eespehjams darbu meklet Kreewijā, la tas bija eespehjams senak. La tad schi apweeniba sagahdā badu ari Latgales bobulim.

Schi apweeniba nosihme tahlat tulaku semju paplaschinafchanu us semneku semju rehlinā. Massemneeks teek eegrusts ihstā bestsejas stahwollī, tas noteek it fewischet tad, tad ar mahneem tas lsdibts waj iswilkinats no dšūntas sehtas un eegrusts Baltijas pelefchu rokās, nerunajot jau par to, la ar schaldām mahfligām kolonisazijam us Baltiju wehjo wairak teek paslittinats ari Latwijas laukur proletariata stahwollis.

Schi apweeniba nosihme tahlat wisu pahrmehrige smago nodoktu nastu uswelschanu galivendam Lahrtam us massemneeleem un sħksemneeleem, atnemot teem pehdejō labibas feelu un apleekot ar nodolleem pehdejō wistu, bet saudsejot tulakus un muischneckus.

Schi apweeniba usspeesch latgaleeschu massemneekam maswehrtigas balteeschu ruhpneeku prezis par augstam zenam, eeweħrojot winu mahfligi radito monopolia stahwollī us Latgales tirgus.

Schi apweeniba gahdā tahlat par jebkuras weetejas paschwaldibas isnhzinashanu Latgale. Schi apweeniba gahdā par pasaūligas isglihtibas un apsinas neisplati-

ſchanoſ ſtauaſ maſaſ, laſ jo plaschali waretu iſpla-
titees baſaizas mahni, un lihds ar to jo ilgaku uſglabatoſ
tagadejā eelahrta.

V. Ko Latwijas un Latgales darba landis war gaidit no Padomju Latwijas-Latgales?

Latgales ſalmnezzifee apſtahkti it ſewiſchki pehde-
joſ diwos gadu deſmitos ſtipri tuwinajuschees Balti-
jas apſtahkleem; balteefchu un latgaleechu darba
tauta jau wairakus gadus ir kopā ižihaijuſi wiſas
rewoluzionarās zibnaſ un kopā zeetuſi wiſſchaufmiga-
koſ reaſzijas ſpaidus. No Ulmano-Berga-Trafuna
nodewigās lodes blaſus balteefchu rewoluzionareem
komuniſteem b. b. Schilfeem, Behzem, un Seedoneem
ir kritiſchi latgaleechu jaunee komuniſti Ioni Švihdras,
Bobrowi u. z. Schis zeefchā ſaites, laſ toſ tureju-
ſchā ſkopā ſchā ſopejā zibnā pret „patſtahwigās
Latwijas-Latgales“ reaſziju, ſchkeet, tureſ wehl jo
wairak ſkopā balteefchu un latgaleechu darbtautu pehz
tam, laſ wina ſopejeem ſpihleem ſcho ſulatu waru-
buhs gahjuſt. Ari pehz Padomju Latwijas-Latgales
nođibinaſchanas latweefchu ſtrahdneeks, beſſemeeks,
un latgaleechu bobids, maſſemeeks, ees ſkopā roku
rokā ſt turpmakas politiſkas zibnās, la ſaimnezzibas
atjaunoſchanas darbā. Protams, ſchi teeschā apweeniba
ſawā ſtarpa, kura iſreet no lihdjigeem ekonomiſkleem
apſtahkleem un rewoluzionarās pagahtnes, nenoſiħme
noſlehgſchanos uſ ahru pret zitām padomju ſemem,
bet jo zeefchu eetwehrſchanos winu ſopejā ſaimē.

Pee tagadejā ſaimnezzifkaſ attihſtibas, laſ wiſa
paſaule eetwehrta weenā zeefchā ſaimnezzifka reschgi,
laſ pat leelvalſtis newar elſtſtet beſ zeefcheem ſaka-
reem ar zitām ſemem, tkaſ mahnelti war runat par
Latwijas-Latgales džhwoschanu ſewi ween.

Latwija newar atſelt beſ ruhpnezzibas atjauno-
ſchanas, pee kuras nekad nekerſees Baſlatwijas
burschuiſ. Un kamehr wehl ſtabw aufſti Latwijas

fabriku skursteni. Kamehr wchli kluſe maschinās, Latvijas strahdneekam war buht tikai bāda dīshwe... Bet Latvijas ruhpreeziba naw atjaunojama bes iſej-weelam no Kreevijs waj ari no kahdas zitas laimini semes, kur padomju eekahrtā, jo kapitalistiſkām Wākar-eiropas ſemem, kā jau redzejām, naw patiſkama Latvijas ruhpreezibas atzelschanā. Tā tad weenigi zeefcha ūaimneeziſla faiſiſchandas ar Padomju Kreevijs apfola ari Padomju Latvijat drihsu ūaimneeziſku atzelschanu un lihds ar to darba lausču stahwotka uſlaboschanos.

Ka paſlahwot padomju eekahrtai un lihds ar to zeefcheem ūakareem raschoschanā ūarp Latviju un Padomju Kreevijs, teefcham war jau jo drihsī ween atſchilbt ruhpreeziba, — leezina nedaudsee Padomju Latvijas mehneschi 1919. g. pirmā puſē. Rīga, kur 1919. g. 1. janvari pirms Padomju waras nodibināšanas bij tikai reta strahdajoscha darbnīza, un Rīgas ūelruhpreezibas uſnehmumos strahdaja tikai ap 3100 strahdneeku, tuc jau pehz diiveeni mehnescheem, t. i. 1. marta 1919. g. strahdaja 5340 strahdneeki. Tā tad Padomju Latvija=Latgale, buhdama zeefchi kopā ar Padomju Kreevijs, gahda par ruhpreezibas atjaunoſchanu un piashu darba lautu tajā.

Padomju Latvija=Latgale, ūensdamās pehz ūawas ūaimneezibos atjaunoſchanas, pirmām ūahrtām ruhpreezibas atjaunoſchanas, — atwer wahrtus uſ Padomju Kreevijs. Latgales bobulis, kas mira badu uſ ūawas ſemes ūrehmeles, bet no malas darbu atrast newareja, tagad bes ūahdeem ūawelteem un pee jo labwehligeem darba apstahleem war ūeeleetot ūawu darba ūpehku ari Kreevijs, ja tas winam wajadſigš.

Padomju Latvija=Latgale nosihmē ūisu muischnēku ſemju un inventaru tahliteju atjaunoſchanu bes maksas un nodofschānu par brihwu latgaleeschu un valteeschu bessemneelu bobulu un massemneelu rihzibā. Latgales bobulis un bessemneels, kas ūawā tuſchā buhdā mira badu, uſ muischnēku waj ūulaka breesto-

schām druwām raudſtāmees, waj ari par tukſchu
wehderu gahja augļus eewahkt ſwefchā druwā, waj
ari negehlīgi veemahnits klihda uſ Baltiju un tur
nodarbinaja mēlnās meeſās i ſewi, i ſawu gimeni
balteefchu peletscha labā, — Latgales besselmeeks un
bobilis nu war strahdat brihwī Latgales plaschās
padomju ſaimneezibās, kahdas Padomju Latgale jau
1919. g. bij eekahrtosuſt 50 muſchās. Wixam naw
jamirst bādā aſ ūtu pahrpilnibās, winam naw jaſlihſt
uſ Baltiju iſraut pehdejo maiſes tumoſu balteefchu
laufstrahdneelam. Un Latgales massemneeleem, kas
ar ſchauſman wehroja, ſā beedrs pehz beedra teek
notreelki, nogruhſti no ſawas ſthſkas ſchnores, ſamalti
kapitaliſtikas dſlhrnawās par lauku ubagu, belpajum-
tas un besselmes kaitoni, — ſanemet klaht ſemi, inwen-
taru un apstrahdajot ſemi ſopejeem lihdſetleem ſopeji,
waj ari ar walſis lihdſetleem noſahdot uſ ſahjam
ſawas atſewiſhſkas ſaimneezibās, ja wihi wehl ſchau-
bas par kopardarbiſas labeem panahkumeem. Schi
padomju apweeniba to paſchu dod balteefchu beldarba
laufstrahdneelam.

Schi padomju apweeniba noſihmē, ſā wiſas pah-
mehrīgas nodoklu naſtas no massemneeleem un ſth-
ſemneeleem tilks noweltas galvenām lahtam uſ Lat-
gales un Latvijas prahwafo ſemju ihpachneeleem,
lulaku, — ſtipri paleelīnot ſchis noſewas lihds ar
wihi ſemes platiſu pēeaugumu. Tas peespeedis toſ
apstrahdat pehdejo pehdu, waj atſazitees uo ſahdas
dakas ſemes preeſch ziteem. Turpretim ſhlee ſem-
neeli tilks waj nu galigi atſwabinati uo labibas un
zitām noſewam, waj ari pehz wihi ſemes platiſas,
ehdaju ſlaita un raschas, tilks aprehlinats ſamehrā mass
pahrtikas no doſlis Strahdneelu un Besselmeelu Pa-
domju walſij preeſch ſemes aiffardsibas no atſdſihto
panu, baronu un kapitaliſtu uſbrukumeem u. t. t., ſā
tas jau noteek Padomju Kreevijsā. Turpretim wihi
ſawu leelo labibas u. z. pahrpaliſumu tee warēs ap-
mainit kooperatiwoſ pret few wajadſigajām prezem,
lura plnhdis no pilſehtam, no tukpoſchām fabrikam;

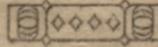
laulu agrakee bessjemneeki tagad raschos maiši un pilsehtas agrakee besdarbaeeki raschos laulfaimneebas maschinas, darba rihlus, mahkligus mehslus u. t. t. Bessjemneels sneegs fawā kooperativā fawu maiseb, sveesta u. z. pahrpalitumu pilsehtas strahdneekam, un pehdejais sneegs tam pretē wajadīgos darba rihlus un zitus pilsehtas produktus. Ia senak balteeschu kulačam un latgaleeschu kulačam sawstarpeja rola roku masgaja latgaleeschu un balteeschu darblauschu apspeeschana, tad tagad, Padomju Latvijā-Latgale, pilsehtas strahdneekam un laufstrahdneekam sawstarpeja roka roku masgā lopejā darbā par wispaheju darbalauschu labklahjibu.

Ia pastahwot „patstahwigai Latvijai-Latgalei“ kā balteeschu, tā latgaleeschu intereses bij turet jo projam Latgales bobuli galigā tumšā un atfveest no jeburas lihdsdalibas weetejā sabeeedrīskā dīshwē, lat tahcejadi lopejeem spehkeem waretu isspeest tam beshāda pretpara pehdejos dīshwibas spehtus, — tad Padomju Latvijai-Latgalei, fawas lopejas stiprinaschanas noluksā, interese west pee apsinas pat wisneapsinigalo un nomahktalo nomata zeema shķiemneelu, jo ari winsch war peelikt plezu pee jaunradischanas darba. Tapehz Latgale latveeschu darbtautai ir tāhda pat lihdsdaliba sabeeedrīskā dīshwē, tā Baltijā balteeschu darbtautai; latgaleeschu darba inteligēzi tilpat pilnas rokas ar darbeem i fainmeezīskā, i kulturelā jaunweidoschanā, kā balteeschu darba inteligēzi. Ne par besdarba lahstu, bet par darba pahrpilnibu buhs jaſuhdsas i latgaleeschu, i balteeschu darba inteligēzi.

Lai jo drihsak westu pee apsinas latgaleeschu bobuli, Padomju Latvija-Latgale pirmām kahrtam gahdā par darba školam un plāščam kopdīshwem darba jaunatnei. Zapāt kā raschoschanas atjaunošanā te darbs buhs jaatsfahk no 1919. gadā pahrtautā darba no paschas apakšas. Ia tagad Latgales nabadīgakā Lūdzes apriņķi šolu apmetlē tikai 4850 behru, no kureem wiſs waicums kulaču behri,

tad padomju laikā pirmā semestri pēbz skolu reorganizēšanas, pēbz mantigo lauschni behrnu atslahšanas masakumā un nabadsīgo behrnu eewiltschanas skolās, pēbz kopdfishwu eerihofschanas, nederigo skolotaju iſsweeschanas,—ſchāi aprinkī ſkolu apmelleja jau 6500 bobulu un massemneku behrni. Tāhdā pat wirseenā ſchim flaitam buhs jaapeaug ari uſ preeſchū.

Tāhlač, tāi paſchā noſuhkā Padomju Latvijsa Latgale gahdā par grahmata, laikraksteem latgaleescheem wiſweeglač ſaprota, un parastā rafstu walodā. Valteefchu un latgaleefchu rafstu walodas tuvinaschandas wehlama, un wina teefcham ari notiks, bet ne uſ latgaleefchu kſendsu aſrahdiſjumeem, ne uſ latweefchu kſendsu un winu profeſoru patvehſt. Tas notiks tikai lihds ar to, ka maſu kopdarbiha ekonomiſkā un ſabeeedriſkā diſhwē buhs ſchis dialektu un wiſpahr kulturelas ihpatnibas tā no weenas puſes, tā no otrās puſes daudzmas nolihdsinajusi, waj pareiſaki ſakot winu truhlumus ſawſtarpeji aispildiſu, un tāhdejadi iſweidojuſt weenu darba lauschni kulturu un walodu.

卷之三

詩詞歌賦

詩歌

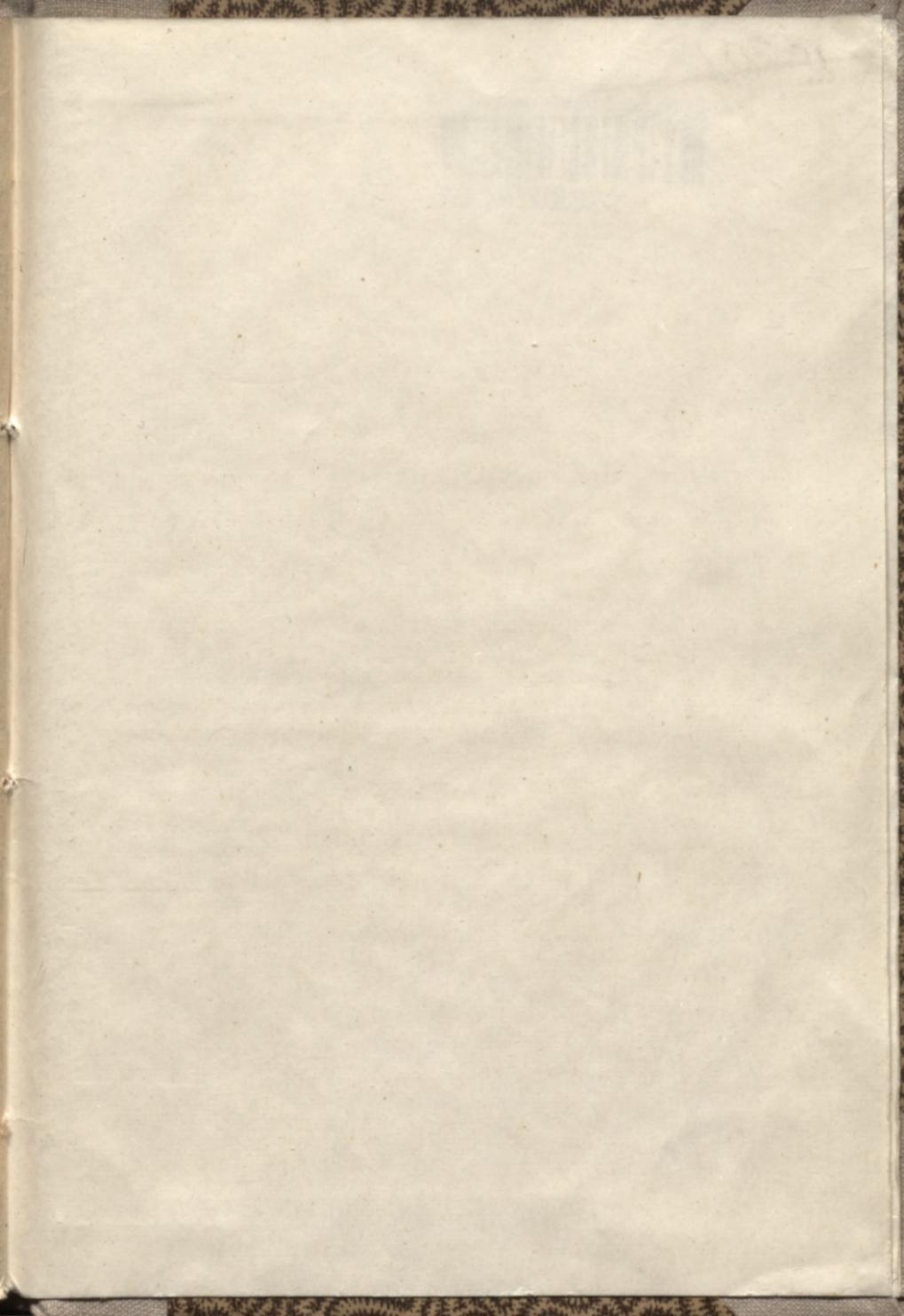
歌賦

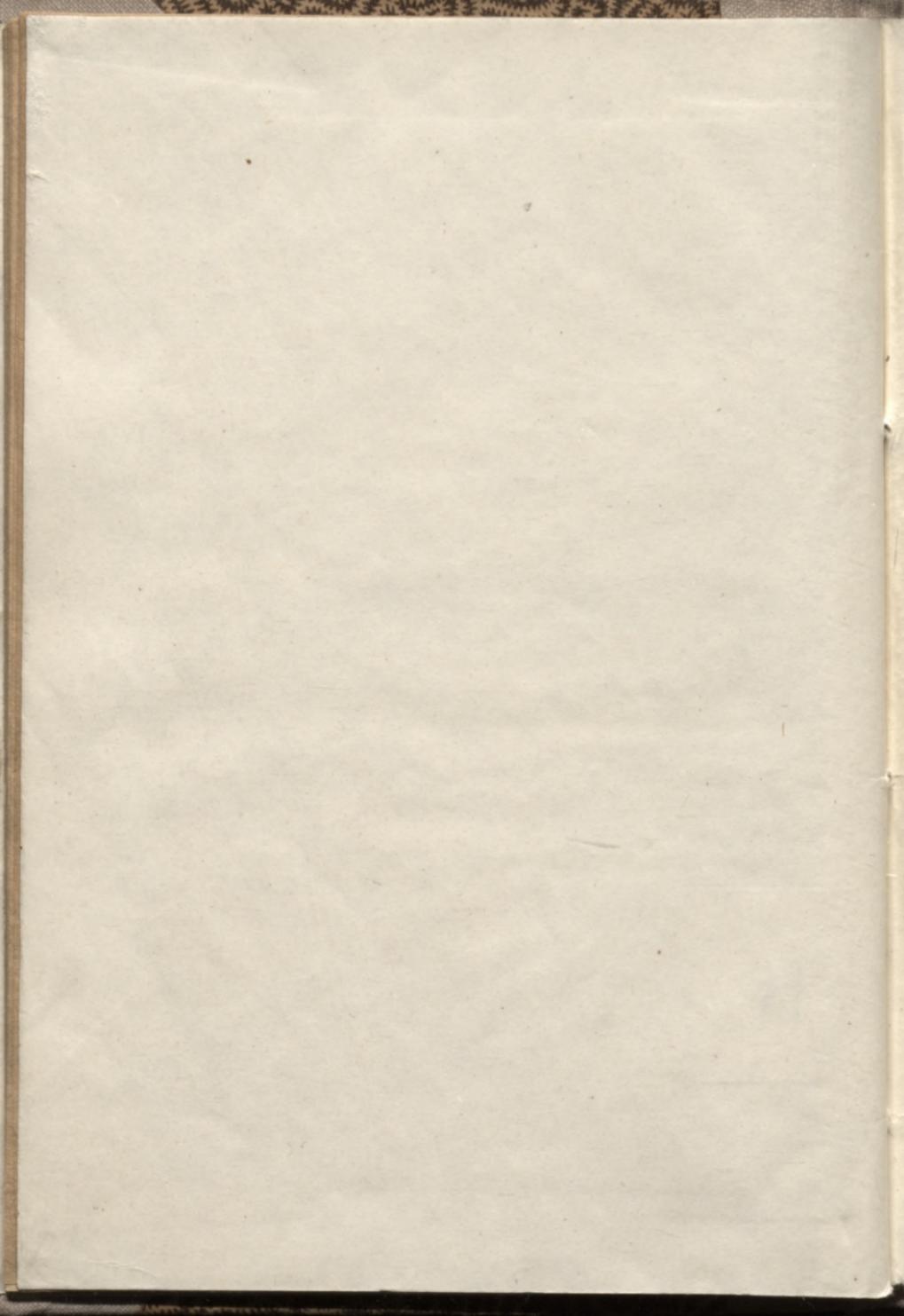
L0.201

Maffā: Kreewijā 2000 rbl.
Latvijā 20 .

H

1

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTEKA

0309102822